

Fågelinventeringar vid Nedre Dalälven 2016 inom uppföljningsprogrammet för Biologisk myggkontroll

HENRI ENGSTRÖM, *Biolog, PhD.*

Översvänningsvåtmark vid Koverstamyran, Gysinge, 2016-05-30. Foto Henri Engström

Sammanfattning

Denna rapport redovisar resultat från inventering av häckande storfåglar som del av ett uppföljningsprogram kopplat till biologisk myggbekämpning vid Nedre Dalälven. Syftet med inventeringen är att ge myndigheter underlag om förekomster av potentiellt störningskänsliga fågelarter för att kunna vidta försiktighetsskapande åtgärder i samband med myggbekämpning. Arturvalet, efter krav från myndigheter och i samråd med ornitologisk expertis, har specifikt riktats till havsörn, fiskgjuse, trana, sångsvan och storlom. Vid inventeringarna har även registrerats andra våtmarksanknutna arter, rovfåglar och rödlistade arter samt Annex 1 arter enligt EU:s fågeldirektiv. Vid årets inventeringar påträffades *en* häckning av havsörn och fyra häckningar av fiskgjuse, samma antal som 2015. Av trana och sångsvan påträffades inga häckningar även om många individer och par sågs av båda arterna vid flertalet av de inventerade områdena. Storlom bedöms inte heller ha häckat inom någon av de inventerade ytorna men så många som 12 individer sågs totalt, vilket är flest hittills under de år uppföljningsprogrammet pågått.

Bakgrund

Årets fågelinventeringar inom uppföljningsprogrammet för biologisk myggkontroll vid Nedre Dalälven inriktades likt tidigare år på att identifiera häckningar av de regelbundet förekommande fem storfågeln; havsörn, fiskgjuse, sångsvan, trana och storlom. Arterna har av myndigheter och ornitologer pekats ut som potentiellt särskilt störningskänsliga och omfattas av EU:s Fågeldirektiv (bilaga 1) och havsörn även av svenska rödlistan (NT). Det har bedömts viktigt att känna till var dessa arter häckar för att vid behov kunna vidta åtgärder för att minska risken för störning i samband myggbekämpning. För att få fram en bättre samlad bild av vilka fågelvärden som finns representerade i de aktuella områdena har även gjorts registreringar av andra våtmarksanknutna arter. Till fåglar med relevans i detta sammanhang hör änder, måsar, tärnor, vadare etc. Relevanta arter upptagna på svenska rödlistan och EU:s Fågeldirektiv, bilaga 1, och rovfåglar har också dokumenterats när de observerats.

Inventeringarna och sammanställningen har gjorts av undertecknad som även utfört tidigare års inventeringar tillbaka till 2005 då kontrollprogrammet startade.

Inventerade områden och metoder

De områden som pekats ut som potentiella myggbekämpningsområden och ingått i denna inventering omfattar älvnära våtmarker längs Nedre Dalälven från Avesta i väster till Mehedeby i öster. Med åren har nya områden regelbundet identifierats och lagts till, allt sedan de första inventeringarna inom detta kontrollprogram genomfördes 2005. 2016 tillkom ett par nya ytor vid Mehedeby. Ställt till tillgängliga resurser och myndigheters krav och anvisningar från Myggprojektet har inventeringarna utformats enligt vissa prioriteringar. Ett visst urval (stratifiering) är motiverat eftersom de anvisade potentiella myggbekämpningsområdena är mycket stora och även ingår miljöer som bedöms sakna förutsättningar att hålla häckande individer av någon av de aktuella storfågeln, grundat på deras habitatkrav. Det är även nödvändigt att göra vissa avgränsningar för att med rimlig tidsinsats kunna täcka de mycket stora arealer som pekats ut.

Följande ytor har prioriterats (utan rangordning) vid inventering:

- Naturskyddade områden (Natura 2000/SPA, naturreservat, nationalpark)
- Nyttillkomna områden. Dessa har vid första inventering genomskotts mer grundligt.
- Områden där tidigare års inventeringar visat på förekomst eller hög sannolikhet att någon av de aktuella storfåglarna häckar.

Inventeringarna utfördes genom att i långsam takt vandra genom områdena spanande (med hjälp av hand- och tubkikare) och lyssnande. Inventeringsansträngningarna anpassade jag grundat på tidigare års inventeringserfarenheter. Detta innebär att inventeringarna koncentrerades till områden med rimlig sannolikhet att påträffa någon av de fem storfåglarna. Inventeringar av nya områden genomfördes vid behov i flera steg. Dels gjordes en bedömning av förutsättningarna utifrån kartunderlag. Detta följdes av en första mer detaljerad inventering och därefter återbesök av de områden som bedömdes som särskilt intressanta och där jag såg en möjlighet att genomföra meningsfulla inventeringar. Vissa områden är dock så pass svåråtkomliga att de i princip inte är möjliga att överblicka vid inventering till fots. Vid vissa tillfällen använde jag kajak för effektivare inventering och för att kunna nå områden svåra eller omöjliga att observera från land. Till sådana områden hör till exempel mindre öar i fjärdar och våtmarker längs vissa åar. Tidigare år inom kontrollverksamheten har även helikopter använts vid inventering av områden som är svåra att överblicka från marken. För och nackdelar med olika inventeringsmetoder är viktiga att känna till för att kunna bedöma tillförlitligheten i resultaten. Även om inte alla områden kunnat nå riktigt effektivt enbart med hjälp av markinventering (då inventering från helikopter inte använts under senare år) är min bedömning att de aktuella storfåglarna ändå i de flesta fall kunnat observeras, när de funnits, då de ofta på rätt stora avstånd indikerar häckning även om den exakta häckningsplatsen inte alltid kan identifieras (gäller framförallt trana). Min uppfattning är därför att inventeringsansträngningarna i huvudsak motsvarar de krav som kan anses vara rimliga för att nå uppställda mål inom detta projekt.

Inventeringarna 2016 genomfördes perioden 12 maj – 5 juni. Inventeringarna utfördes under morgon dag- och kvällstid. Valet av tidpunkter anser jag tillfredställande i förhållande till sannolikheten att träffa på de aktuella storfåglarna när de finns.

GPS-positioner togs av aktiva bon, där så var möjligt, när någon av storfåglarna påträffades, om inte positioner fanns från tidigare år. Framförallt fiskgjuse och havsörn återkommer vanligen till samma boplatser år efter år.

Resultat

Redovisningen nedan följer en indelning uppdelat på elva storområden från väster till öster: Avesta, Möklinta, Fullsta-Leknäs, Bärrek-Ista, Tärnsjö-Östa, Huddunge, Österfärnebo, Gysinge, Hedesunda, Söderfors och Mehedeby.

Längre ner presenteras i tabellform uppgifter om påträffade häckningar av prioriterade storfåglar inklusive GPS-positioner och häckningsstatus.

Avesta

Området besöktes 17 maj. I Sonnboviken observerade följande våtmarksanknutna arter: knölsvan 1 par (ruvande), trana 2 ex på två platser, tofsvipa 1 ex, gräsand, skrattmås, kanadagås och sångsvan 1p (ej häckande). Utöver detta sågs ormråk 1 ex.

I Torpviken nordväst om Sonnboviken observerades sångsvan 1 ex, fiskmå, gräsand, trana 1 ex (uppflygande) och kanadagås.

Vid Ösjön observerade storlom 2 ex (ej häckande), knipa 1 par, gräsand, fiskmå och fisktärna.

I Olsviken och tillhörande våtmarker sågs tofsvipa (ca 4 par), knipa, gräsand, fisktärna och fiskmå.

I en liten våtmark öster om Ovanåker observerades sångsvan 1 par, knipa 1 par, fiskgjuse 2 ex (på avstånd) och ormvråk 1 ex. Våtmarken är svår att överblicka och det kan inte helt uteslutas att sångsvanarna häckade även om observationerna av paret inte antydde så.

I området kring Jädersjön observerades fiskgjuse 2 ex (passerande), skäggdopping, trana 1 ex, storlom 4 ex (i grupp, ej häckande) och fisktärna.

I Jularboån och tillhörande våtmarker observerades trana 1 ex (cirklande på höjd) och knipa.

I ett lite större våtmarksområde strax norr om Jularbo gjordes ingen inventering i år då tidigare års studier pekat på begränsade förutsättningar för häckning av de aktuella storfåglarna.

Från Kungsgården gjordes observationer av utpekade ytor inom Natura 2000-området Kungsgårdsholmarna. Här observerades: storlom 3 ex (ej häckande), fisktärna, fiskmå, gräsand, tofsvipa, häger 1 ex, knölsvan 1 par (ej häckande) och knipa.

I Avestaområdet besökte jag ett havsörnbo som var bebott 2014 men som inte var aktivt 2015, och inte heller aktivt i år. Däremot lyfte en lärkfalk som kortvarigt varnade och den kan ha valt att använda havsörnboet för sin häckning. Vid platsen sågs inga havsörnar, och inte heller på någon annan plats vid inventeringen i Avestaområdet.

Möklinta

I delområdet Möklinta finns flera utpekade våtmarker vilka inventerades enligt nedan. Inventering genomfördes 18 maj.

Storsjön: Observationer gjordes från en upphöjd plats i södra delen av sjön invid Näs. Följande arter sågs: 2 ex lärkfalk (jagande sländor), 1 par trana (ej indikation på häckning), fiskmå, fisktärna, ormvråk, kanadagås, tofsvipa och häger.

Hallaren: Observationer gjordes från en liten kulle med god utblick nordväst om bilbron vid Hallarssjöbro. Följande arter observerades: sångsvan 1 par (ej häckande), fisktärna, knipa, kanadagås 2 par, tofsvipa 2 ex, grönbena (enstaka hörda), fiskgjuse och rörhöna.

Kilsån: Inga observationer gjordes av våtmarksrelaterade arter.

Hillersbo: 4 par grågås i grupp med ungar, ormvråk 1 ex, tofsvipa ca 10 ex, fiskmå, knipa 3 ex.

Fullsta-Leknäs-Bännäck

Vid Leknäs genomfördes inventering 18 maj. Observationer gjordes av följande arter: trana 1 par (ej häckande) och 4 ex cirklande på hög höjd, ormvråk 1 ex, fiskmås, häger och knipa.

Fullsta har jag inventerat tidigare år men inte i år eftersom området inte längre utgör myggkontrollområde.

Bärrek-Ista

Bärrek besöktes 30 maj. Här observerades trana (hörd på avstånd), kricka 1 par, fisktärna, skogssnäppa, gräsand, kanadagås och häger. Hördes på avstånd vad som sannolikt var gråspett. Två spelande orrtuppar sågs vid Stormossen.

Fågle, 30 maj: Här observerades 3 storlommar i grupp i den yttre delen av viken, vilka bedöms ej ha häckat i området. Övrigt: kanadagås.

Istasjön inventerades 12 maj och 2 juni. Följande arter sågs vid första tillfället: 1 par sångsvan (ej häckande). I övrigt sågs gräsand 10 ex (samtliga hanar), fisktärna och knipa. Vid andra besöket observerades sångsvan 1 par. Troligen var det samma par, men att de ej genomfört häckning. Istasjön har under flera år återkommande haft häckande sångsvan, men mestadels har de misslyckats, sannolikt orsakat av stora vattenståndsvariationer.

Vid Laggårboåns utlopp och våtmarkerna uppström sågs den 12 maj följande arter: havsörn 1 ex (ad), lärkfalk 1 ex, gräsand och fisktärna. Ett tranpar sågs på åkermark invid.

Öar i Vedfjärden inom Färnebofjärdens nationalpark inventerades 2 juni med följande observationer: Fiskgjuse 1 par (häckande), havsörn ad 2 ex, drillsnäppa 4 ex, fiskmås, knipa, fisktärna, enkelbeckasin och kanadagås 20 ex i flock.

Tärnsjö-Östa

Nordmyrans yttre delar mot Dalälven inventerades från Rönnholmen, de inre delarna från området invid fågeltornet. En första inventering genomfördes den 12 maj. Från Rönnholmen med omnejd observerades: havsörn 1 ex (ad), storspov 1 ex, grönbena 1 ex, ormvråk 1 par + 1 ex, brun kärrhök 1 ex (hane), fisktärna, fiskmås och gräsand.

Från fågeltornet observerades: trana 1 par (ej häckande), storspov 1 ex, fiskmås, ormvråk 1 ex, grönbena, gräsand och knipa.

Nordmyran besöktes igen 2 juni och följande observationer gjordes från fågeltornet och dess närhet. Följande arter observerades: havsörn 1 ex, trana 1 ex födosökande (ej indikation på häckning), tofsvipa 2 ex, fiskmås, kricka 2 ex och storspov 1 ex.

Inom södra delen av Färnebofjärdens nationalpark inventerades området runt Lillån den 2 juni med start vid Kölforstorpet. Följande arter observerades: havsörn 1 ex (ad) och enkelbeckasin.

Huddunge

Hallsjön: Området besöktes 12 maj och observationer gjordes från en åsrygg som löper längs sydvästra kanten invid Hallsjön. Följande våtmarksanknutna arter observerades: havsörn 1 ex (sittande på stubbåker invid), trana 3 ex (på jordbruksmark invid), brun kärrhök 1 par, fiskmås och tofsvipa.

Karbojsjön inventerades inte då jag bedömt, grundat på tidigare inventeringar, att området ej håller häckningar av någon av de aktuella storfåglarna.

Österfärnebo

Fängsjön besöktes den 12 maj och fåglar inventerades från flera observationsplatser och längs vissa sträckor runt sjön.

Laggarboån. Vid inventering sågs havsörn 1 ex (ad), fisktärna, gräsand och lärkfalk 1 ex.

Vid Västeråns utlopp i Fängsjön gjordes följande observationer: havsörn 2 ex (ad och juv), ormvråk 1 ex, grönben 12 ex, gräsand och knipa.

Vid Norråns övre del gjordes inga observationer av storfåglar eller andra våtmarksrelaterade arter.

Längs Fängsjöns norra strand sågs fisktärna och fiskmås.

Gysinge

Koverstamyran med omnejd inventerades den 30 maj genom att följa den vandringsled som löper längs älvkanten. Av våtmarksrelaterade arter observerades fiskgjuse 1 par (häckning) + 1 ex, skrattnås, fiskmås, drillsnäppa, kanadagås, knipa, stjärtmes 8 ex (inkl. en kull), gräsand och enkelbeckasin.

Övriga utpekade ytor vid Gysinge har samtliga besöks tidigare år men bedömts ha begränsade förutsättningar att hålla någon av de aktuella storfåglarna.

Hedesundafjärden

Söder om orten Hedesunda finns en större våtmark. Området inventerades 31 maj från en observationsplats i områdets södra kant. De inre delarna är dock svåra att överblicka på grund av hög vegetation och flack terräng runt omkring. Följande arter observerades: fiskgjuse 1 ex, 25 ex skrattnås (jagande luftinsekter), kanadagås (inkl 3 kullar), skäggdopping, fiskmås, havstrut 1 ex och fisktärna.

I Brokfjärden observerades 1 par sångsvan (betande på en strandäng invid), grågås, kanadagås, fisktärna och fiskmås. Längs västra fjärden finns ett lite större vassbälte som är svårt att överblicka från land, och tidigare år från helikopter har setts bo av bland annat trana där. I norra delen av Hedesundafjärden sågs en flock på 12 sångsvanar. Strax söder om Ön observerades en varnande lärkfalk vilket indikerar häckning platsen.

I Unnsundet in mot Dalkarlsbo finns sedan många år en fiskgjushäckning och på boet satt båda individerna i paret vid besök 31 maj. Boet ligger strax utanför utpekat potentiell myggbekämpningsområde. I Unnsundet sågs även fisktärna, fiskmås och kanadagås.

Sälja: Besök gjordes 31 maj. Inventeringarna koncentrerades till den större våtmarken sydöst om Hovgårdssudden och områden norr om Selja brygga. Vid den större våtmarken sågs en förbipasserande fiskgjuse (med bopinne i klorna). I övrigt: fiskmås.

Ca 2 km NNV om Sälja brygga, finns i en tall på en liten ö, i Hedesundafjärden, omgiven av översvämningsvåtmark, ett fiskgjusebo som var aktivt. Platsen ligger strax utanför utpekat potentiellt myggbekämpningsområde. I övrigt sågs 27 ex sångsvan (vilande på fjärden invid

Bjurön, lyfte senare och sågs betande på jordbruksmark öster Mjälby), trana 1 ex (vid Bjurön), kanadagås, gräsand, drillsnäppa, fisktärna och fiskmås.

Söderfors

Översvämningstvåmarker inom Bredforsens naturreservat inventerades 5 juni. Följande arter observerades: tofsvipa 1 ex, kricka 3 ex, fisktärna, fiskmås, enkelbeckasin, skrattmås och kanadagås (ca 30 ex + ca 10 ungar).

Mehedeby

I området tillkom ett par nya delområden som inventerades för första gången i år. Detta gäller dels våtmarker söder om Hyttön runt omkring Spjutkanalen, dels några älvnära ytor inom Båtfors naturreservat vid Storön, väster och norr om Lukholmen.

Våtmarksområdet söder om Hyttön inventerades 3 juni från kajak genom att långsamt paddla nära våtmarkerna runt Spjutkanalen. Följande arter observerades: havsörn 2 ex (varav minst en var ad), trana (troligen ej häckande), fiskgjuse 1 ex, sångsvan 1 par (ej häckande), häger 1 ex, skogssnäppa, drillsnäppa 4 ex, fisktärna, skrattmås och knipa.

De nya utpekade våtmarksmiljöerna vid södra delen av Storön inom Båtfors naturreservat inventerades dels från kajak, dels till fots. Följande arter observerades: Den 3 juni (från kajak) sågs knipa och fisktärna. Vid landinventering den 5 juni sågs drillsnäppa, gräsand, kanadagås, bivrak 1 ex och mindre flugsnappare. Mindre flugsnapparen (sjungande hane) påträffades i ett gransumpskogsområde.

Övriga områden inom Båtfors naturreservat inventerades 3 juni. Följande arter observerades: fiskgjuse 1 par (häckande) + obs av 1 ex vid annan plats, sångsvan 6 ex (ej häckande), ormvrak 3 ex, brun kärnhök 1 ex (hane), knipa, enkelbeckasin, tofsvipa 6 ex, lärkfalk 1 ex, fiskmås och fisktärna.

Sammanställning av observationer av häckande prioriterade storfåglar 2016 inom inventerade potentiella myggbekämpningsområden vid Nedre Dalälven. Inga observationer gjordes av häckande sångsvan, trana eller storlom. Av sekretesskäl utelämnas koordinater för boplatser men finns tillgängliga för berörd personal i Myggprojektet och vid länsstyrelserna.

Art	Antal par	Område	Status	Koordinater
havsörn	1par (aktivt)	Färnebofjärdens nationalpark	vuxen vid boplatser, varnande	ja
fiskgjuse	1par (aktivt)	Färnebofjärdens nationalpark, Vedfjärden	vuxen på bo, ruvande	ja
fiskgjuse	1par (aktivt)	Färnebofjärdens nationalpark, Gysinge	vuxen på bo ruvande	ja
fiskgjuse	1 par (aktivt)	Östra Hedesundafjärden	vuxen på bo ruvande	ja
fiskgjuse	1par (aktivt)	Båtfors naturreservat	vuxen på bo ruvande	ja

Diskussion

Av de prioriterade storfåglarna påträffades vid årets inventeringar en havsörnhäckning och fyra häckningar av fiskgjuse. Antalet par är de samma som förra året för båda arterna, och

boplatserna är samma utom för fiskgjuse där ett nytt bo påträffades inom ett nytt område. Trana och sångsvan, både par och enstaka fåglar, sågs vid många tillfällen men inga indikationer på att de häckade inom de utpekade ytorna. Nytt för i år var två lite större ansamlingar med sångsvan, observerade den 31 maj, bestående av 12 respektive 27 ex, vilket inte gjorts tidigare år vid denna tidpunkt på året. Storlom sågs vid fyra platser omfattande totalt 12 individer. Samtliga lommar uppträdde i grupper och inget tydde på att de häckade där de observerades. Observationerna var dessutom på platser där jag inte sett lommar tidigare år i samband med inventeringarna. Det är troligt att både sångsvanarna och storlommarna utgörs av fåglar som av olika anledningar inte valt att häcka eller i ett tidigt skede misslyckats med häckningen. De har därefter sökt sig till gemensamma platser där de bildat flockar.

Även om inventeringarna i alla avseenden inte fullt ut är jämförbara mellan år (se utförligare nedan) kan det konstateras att det nu för tredje året i följd inte häckat trana eller sångsvan i något av de utpekade områdena. Tidigare år gjordes observationer av åtminstone något eller några häckningar av respektive art. Så som konstaterats tidigare är de aktuella miljöerna inte optimala för flera av arterna. Stora och plötsliga vattenståndsvariationer, vilket sker regelbundet längs Nedre Dalälven, gör förutsättningarna för markhäckande fåglar som trana och sångsvan, och även storlom, besvärliga eftersom bona kan dränkas vid en större vattennivåhöjning eller bli stående på torra land vid kraftig sänkning av vattennivån. Det senare med stor risk för predation av rovdäggdjur. En stark havsörnstam i området gör sannolikt att trana och sångsvan är särskilt exponerade och sårbara om de häckar på öppna ytor. Tidigare år har till exempel häckning av sångsvan spolierats och havsörn har setts sittande på ett bo sannolikt ätande av äggen.

Väder som medför ihållande kyla och långvarigt regn kan påverka häckningsförutsättningarna negativt för flera av arterna. Under den aktuella inventeringsperioden var vädret förmodligen rätt godartat och någon kraftig vattennivåhöjning skedde inte under den aktuella perioden som kunde påverka de markäckande fåglarna negativt. Snarare var vattennivån relativt låg vilket kan ha gjort att häckningsförutsättningarna blev något sämre då både trana och sångsvan vanligen lägger sina bon vid våtmarker med mycket blöt mark, men egentliga data saknas för att kunna utvärdera detta. För rovfåglarna kan andra faktorer inklusive kyligt vädret också spela roll men förutsättningarna kan antas varit rätt normala i år. Någon uppföljning av häckningsresultaten görs inte inom detta projekt.

Resultat avseende förändringar av antalet par av de olika arterna över åren är inte fullt ut jämförbara eftersom inventeringsmetodiken och antalet områden skiljer sig åt i vissa avseenden. Att jämföra det totala antalet häckningar av de olika arterna och hur de varierar över åren är därför inte möjligt om inte hänsyn tas till dessa skillnader. Inventeringarna inom kontrollprogrammet sker i år för tolfte året i följd. Första åren inventerades samtliga områden från helikopter och dessutom många till fots. Inventeringar från helikopter gör att bona av framför allt trana och sångsvan lättare går att upptäcka vid otillgängliga och svåröverblickbara platser som inte enkelt kan nås vid markinventering. Det finns visserligen relativt få sådana svårinventerade platser inom de utpekade områdena. Men ett exempel är trana och sångsvan som häckat inne i bladvassbälten observerat vid helikopterinventering. Trana har även påträffats häcka inne i gles, översvämmad sumpskog. I sådana fall kan det vara mycket svårt under alla omständigheter att upptäcka häckningarna, oavsett inventeringsmetodik. Det är endast med god lokal kännedom som dessa par med rimlig chans går att upptäcka.

Under de år fågelinventeringar pågått inom kontrollprogrammet har efterhand tillkommit nya områden med krav på inventering och uppföljning. Detta innebär att den sammanlagda

arealen som ska inventeras efterhand blivit mycket stor samtidigt som att de finansiella resurserna för att genomföra inventeringarna är begränsade. Detta har gjort vissa prioriteringar nödvändiga. Samtidigt har kunskapen var de olika arterna häckar under åren avsevärt förbättrats. Kännedom om vilka naturtyper och platser som är viktiga att inventera, och där det med sannolikhet är möjligt att träffa på någon av arterna, har med tiden utvecklats och jag bedömer att de flesta häckningar av de olika arterna upptäcks, där de finns. Den art som med störst sannolikhet i enstaka fall riskerar att missas är trana som särskilt lite senare på säsongen (om de missas vid den tidiga inventeringen) uppträder diskret om de har ungar (början av juni) och kan då vara mycket svåra att observera om de håller till i hög vegetation.

Inventeringsinsatserna har precis som tidigare år skett i samtliga områden där arterna bedömts ha förutsättningar att påträffas. En viss stratifiering har gjorts med avseende på lämpligt habitat. Skyddade områden har också haft särskilt hög prioritet eftersom myndigheter där ställt större krav på skyddshänsyn (exv. utökad hänsyn med krav på skyddszoner för häckande trana och sångsvan), än utanför skyddade områden. Inventeringsinsatserna för havsörn och fiskgjuse skedde i samtliga områden där häckningar är kända sedan tidigare och i nytilkomna områden. Årets inventeringar liksom tidigare års inventeringar visar att dessa rovfåglar är sparsamt förekommande i de områden som pekats ut som potentiella myggbekämpningsområden. Boträden ligger nästan alltid på fastmark och för havsörn endast sällsynt i eller i direkt anslutning till översvåmningsvåtmarkerna längs älven. Fiskgjusen häckar ofta alldeles invid älven på små öar medan havsörnen vanligen föredrar häckning på ostörda platser en bit inåt land. Havsörnhäckningen som observerades i år är känd inom regional uppföljning av arten. Höga sekretesskrav gör att platsinformation exkluderas i denna rapport men att uppgifterna finns tillgängliga för naturvårdsenheterna vid berörda länsstyrelser, Myggprojektet och Havsörnprojektet.

Det är rekommenderat inom detta uppföljningsprogram, och efter samråd med myndigheter och ornitologisk expertis, att aktiva boplatser ska omfattas av skyddszoner vid myggbekämpning om 300 meter för havsörn och 200 meter för fiskgjuse. Anledningen till detta är de krav på störningsfrihet som gäller enligt Artskyddsförordningen och EU:s Fågeldirektiv och Art- och Habitatdirektivet. Samtidigt ska det tillstås att det idag inte finns skäl att misstänka att enstaka överflygningar av häckningsplatser på låg höjd med helikopter vid myggbekämpning riskerar att orsaka störning på aktuella arter. Emellertid, i brist på vetenskapliga studier från området har försiktighetsprincipen tillämpats och skyddszoner kring aktiva bon setts som en rimlig åtgärd.

Nästan varje år tillkommer någon eller några observationer som är lite speciella eller ovanliga, så även i år. Det gäller till exempel en förmodad lärkfalkhäckning i ett icke aktivt havsörnbo. Ett relativt högt antal observerade storlommar var också intressant. En ovanlig observation utgjordes av en sjungande mindre flugsnappare och är endast den andra observationen på de inventerade ytorna sedan kontrollprogrammet inleddes. Bivråk observerades vid ett tillfälle, också den en sällan observerad art. Storspov observerades i år endast vid Nordmyran, Tärsjö, och antalet individer var dessutom något färre. Om storspoven minskat totalt sett i just områdena längs Nedre Dalälven går inte att utvärdera då observationerna totalt sett är alltför fåtaliga.

Uppsala, 2016-07-12